

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6450367>

**Umarova Sitora O`ktam qizi**  
**Sharipova Durdona Boxodirovna**  
**Mulloyeva Lobar Ravshan qizi**  
**Komilova Gulnora Tojiyevna**

*Buxoro viloyati Shofirkon tuman 44-davlat  
maktabgacha ta`lim tashkiloti tarbiyachilari.*

**Annotatsiya:** *Ushbu maqolada maktabgacha ta`lim bolalari bilan qiziqarli mashg`ulotlar orqali samarali dars o`tish va besh tashabbus bo`yicha ish olib boorish haqida so`z boradi.*

**Kalit so`zlar:** *maktabgacha ta`lim, besh tashabbus, barmoqlar va qo`l qoidalari, tarbiyachilar, qonun.*

Maktabgacha ta`limda nima qilish kerak? Maktabgacha ta`limda bolalarning rivjlanishi, ota-onalar va tarbiyachilar ularga birinchi navbatda fikr yuritish, xulosa chiqarish, aks ettirish, tinglashlari kerakligini anglatadi. Eng birinchi sinf sinf o`quvchilari bu qiyin, chunki maktabgacha ta`lim davomida tegishli ko`nikmalarni ololmydi. Maktabgacha yoshdagi bola tarbiyali bo`lsa bunday qarashlar va odatlarni uyg`otish juda muhimdir.

Bolaning barmoqlarida juda ko`p miqdordagi retseptorlar mavjud. Ular miyaga, nutqning rivojlanishini va qo`llarning, barmoqlarning harakatlarini nutqini rivojlantirish va izchillini boshqarish uchun pulga yuboradilar. Shuning uchun maktabgacha ta`lim va kichik bir ta`sirni rivojlanishga yetarlicha e`tiborni jalb qilish juda muhimdir.

Ishg`ochilar bilan ishlash, barmoqlar, bola nutqini rivojlantirish uchun “javob berish” uchun ba`zi miya bo`limlari va markazlarini faollashtiradi.

Ko`pincha ota-onalar maktabgacha yoshdagi tarbiyachilarni o`qitish usullari haqida o`ylash, shubhasiz, 3-4 yil ichida emas, balki qo`llanilishini boshlash kerakligini noto`g`ri ta`kidlaydi. Aslida, bolalarning maktabgacha ta`lim hayotining birinchi kunlaridan boshlanadi. Hatto hayotining birinchi kunlaridan o`tkazishi mumkin bo`lgan “chaqaloq” bilan oddiy sinflar ham sayoz ta`sirlanishi rivojlantirishga hissa qo`shadi. Maktabgacha bolalarning taraqqiyot va ta`lim sohasidagi yaxshi samaralar “gimnastika barmoqlari” - Siz har bir bolaning har bir barmog`ini astoydil massaj qilish, ularni massaj qilish, kichik kaftlar bo`yicha aylanma harakat qilishingiz kerak. Maktabgacha bolalarini rivojlantirish va o`qitish



uchun ular bilan birga bo`lish kerak. Agar siz muntazam ravishda takrorlasangiz, miyaning korteksi bilan bevosita bog`liq narsalarni mukammal darajada rag`batlantiring.

Bolalar maktabgacha ta`lim ularning rivojlanishi mashg`ulotsiz va barmoqlarsiz aqlga sig`maydi. Maktabgacha tarbiyachilar ta`limga ixtisoslashgan o`quvchilarning to`liq xavfsizligi uchun matoning bir bo`lagiga tugmalarning tikishni tavsiya eting. Bundan tashqari, yaxshi va foydali o`yinchoq kichik va katta kublar bo`ladi. (Yog`och, plastmassa), sanab chiqiladigan tayoq va boshqalar.

Maktabgacha bolalarni rivojlantirishda, bolaga gilamchani bering, shoyi, baxmal, paxta. Maktabgacha bolalarini psixologiyasining xususiyatlari. Bolalarning maktabgacha ta`lim berish, bolalar psixologiyasining ota-onalari haqida tushunishni anglatadi. Bu yoshda bolaning shaxsiyatining shakllanishi sodir bo`ladi. Bola nafaqat ota-onalar va boshqa oila a`zolari bilan, balki tengdoshlari bilan ham muloqot qiladi.

Bolalarning malakali maktabgacha ta`lim, bolalarning doimiy monitoring, bolalar o`rtasidagi munosabatlarning xususiyatlarini tushunishidir. Bolalar maktabgacha ta`limyoshdan yoshgacha.

4yildan 6yilgacha bo`lgan yosh, psixologlar nisbatan tinch davr deb atashadi. 4-5 yil nisbatan oson bo`lib chiqadi: chaqaloq xotirjam, itoatkor, uxlaydi va ovqatlanadi, unchalik ehtiyoj bo`lmaydi. Bolaning maktabgacha ta`lim 6yosh hisjblanadi. Bolaning tarbiyasi va rivojlanishi 6yil va undan katta yoshi sabr va muzokaralar olib boorish qobiliyatini anglatadi. Agar bola oilasida sevgi va g`amxo`rlik bo`lsa, bolalar bog`chasidan biroz farq qiladi. Xalq tengdoshlari har doim ham ota-onalar kabi do`tona emas. Shuning uchun ishqalanish, janjallar, mojarolar paydo bo`lishi mumkin. Shunga qaramay, bolalar bilan aloqador bola uchun ko`proq afzal va qiziqarli.

Bugungi kunda maktabgacha ta`lim tizimida qator islohotlar o`tkazilmoqda, ularning bari bolalar va pedagoglar manfaatlari yo`lida xizmat qilishiga, shuningdek maktabgacha ta`lim sifatini yaxshilashga qaratilgan. Tizimda qanday muammolar mavjud va ular qay tarzda hal qilinmoqda? Islohotlardan nimalarni kutish mumkin?

2018-yilning sentyabr oyidan tatbiq qilinadigan yangi maktabgacha ta`lim dasturi davlat talablariga asoslangan va respublikdagi barcha maktabgacha ta`lim muassasalari yangi dasturi bilan tanishtirilgan. Davlat va dastur talablarini o`zida jamlagan hujjatlar paketi barcha mintaqalardagi MTM larga yetkazilgan. “Ilk qadam” deb nomlangan yangi dasturning asosiy tamoyili- ta`lim jarayoniga qo`shilayotgan kichik yoshli bolalarning ilk qadamlari. “Umuman olganda davlat talablarida kichik va maktab yoshigacha bo`lgan bolalarni besg yo`nalishda



rivojlantirish kerakligi ko`rsatilgan. Bu besh yo`nalishni rivojlantirish kerakligi ko`rsatilgan. Bu besh yo`nalishni rivojlantirib, bola 4kompentatsiyaga ega bo`ladi, ya`ni u 1-sinfga chiqishga motivatsiya oladi”,- deydi O`zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta`lim vaziri.

Dastur asosida bilim olish jarayonini o`yinlar orqali rivojlantirish yotadi. Bolalarda ilm olish, ijod, ijtimoiy yo`nalish kabi tushunchalar rivojlanadi, sog`lom hayot tarsi tarbiyalanadi va ular iyjimoiy muhitda o`zlarini qanday tutish kerakligini tushuna boshlashadi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YHATI:

- 1.Maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim jarayonini oshirish 2-yanvar 2022-yil.
- 2.<https://kun.uz> yangiliklari 2018/08/29
- 3.<https://algorithm-centr.ru> 19-noyabr 2020-yil.

